

خصوصی سازی ورزش با استقلال و پرسپولیس



و پرسپولیس»، دولتی هستند و باید وضعیت مالکیت آن روشن شود که در غیراینصورت از حضور در مسابقات بین‌المللی حذف خواهند شد. دولت و مسئولان فدراسیون طبق معمول همیشگی موضوع را بدون دفع‌الوقت گذرانیدند تا متأسفانه حضور این دو باشگاه در مسابقات منطقه‌ای هم دچار مشکل شد؛ لذا موضوع واگذاری این دو باشگاه مثل هزاران تصمیم‌گیری دیگر

براساس قوانین کمیته تعیین وضعیت مستقر در تمام کنفدراسیون‌های فوتبال جهان، تیم‌هایی که شرایط حرفه‌ای را احراز نکرده باشند، حق شرکت در عالی‌ترین سطح مسابقات بین‌المللی باشگاهی قاره خود را ندارند. بر همین اساس مدتهاست که فدراسیون بین‌المللی فوتبال «فیفا» اعلام کرده است که هر دو باشگاه معروف کشور، «استقلال



غلامحسین دونی



نه براساس ضرورت که بر مبنای یک الزام خارجی شتابان و بدون هدف‌گذاری واقعی در حال انجام است.

سرمایه‌داری در توسعه، خود هر پدیده‌ای را به کالا تبدیل می‌کند. اگر روزگاری مسابقات بازی‌های المپیک سیاسی بود و کشورها به‌ویژه کشورهای بلوک شرق با سرمایه‌گذاری‌های آنچنانی مبتنی بر نخبه‌پروران آماتورها در ورزش، در تولید انبوه ورزشکار و کسب مدال‌های مسابقات پیشرو بودند، جناح مقابل نیز در حضور در

مسابقات جهانی با عرضه ستارگان ورزشی، مهر خود را بر ورزش کوبیده‌اند و ورزش به‌عنوان یکی از صحنه‌های رویارویی سرمایه‌داری و نظام موسوم به سوسیالیسم آن زمان به‌شمار می‌رفت بود که نمونه بارز و جنجالی آن، مسابقه قهرمانی شطرنج جهان در سال ۱۹۷۲، رقابت بین «بابی فیشر» از ایالات متحده آمریکا و مدافع عنوان قهرمانی، «بوریس اسپاسکی» از شوروی بود که به مسابقه قرن معروف شد. بعدها در سال ۲۰۱۶، قهرمان سابق شطرنج جهان، «گاسپاروف» که از ناراضیان وقت دولت شوروی نیز محسوب می‌شد در خصوص اهمیت جهانی این مسابقه اظهار داشت: «من فکر می‌کنم دلیل این که شما این مسابقات را تماشا می‌کنید تنها شطرنج نیست بلکه عنصر سیاسی این بازی است. چرا که در اتحاد جماهیر شوروی، شطرنج توسط مقامات شوروی به‌عنوان یک ابزار ایدئولوژیک بسیار مهم و مفید برای نشان دادن برتری فکری رژیم کمونیست اتحاد جماهیر شوروی نسبت به غرب محسوب می‌شد. به همین دلیل شکست اسپاسکی از سوی مردم دو طرف اقیانوس اطلس به‌عنوان یک خرد کننده در بین این جنگ سرد بود». متأسفانه هنوز هم صحنه مسابقات جهانی به‌نوعی هم‌اوردی کشورها را نشان می‌دهد و دولت‌ها ورزش را صرفاً به‌خاطر ورزش حمایت نمی‌کنند. این امر به‌ویژه در کشورهای استبدادی و تتوتالیتر نمایان‌تر و دخالت دولت در ورزش علنی‌تر است.

مختصات صنعت ورزش جهان در سال ۲۰۲۱ مؤید آن است که این صنعت دارای بازاری با حجم ۱۳۰۰ میلیارد دلار بوده است که سهم ورزش فوتبال معادل ۶۰۰ میلیارد دلار و ارزش روز بیشتر باشگاه‌های معروف جهانی بیش از یک میلیارد دلار است. ارزش بازار ورزش در آمریکای شمالی «آمریکا+کانادا» نیز حدود ۵۵۰ میلیارد دلار ورزش‌هایی نظیر «فوتبال آمریکایی، بیس‌بال و

بسکتبال و...» است.

نمایه زیر ارزش گرانترین ده باشگاه ورزشی جهان را در سال ۲۰۲۱ به میلیون دلار نمایش می‌دهد که فقط دو باشگاه این لیست به فوتبال «بارسلونا و رئال مادرید» تعلق دارد و سایر باشگاه‌ها متعلق به فوتبال موسوم به فوتبال آمریکایی هستند.

باید یادآوری کرد بازار فوتبال مشابه یک زنجیره به‌هم پیوسته متشکل از باشگاه، بازیکن‌ها، هواداران باشگاه‌ها، تبلیغات تلویزیونی و رسانه‌ای و مسابقات ورزشی است. پیشینه حسابرسی باشگاه‌ها بعد از انقلاب تا آنجا که نگارنده در جریان است به سال ۱۳۷۹ بازمی‌گردد که آقایان دکتر مهدی کرباسیان و دکتر جاسبی از اعضای فدراسیون ورزش ایران بودند. در آن سال از مؤسسه حسابرسی و خدمات پتروشیمی حسام «دایا رایان بعدی» خواسته شد تا یک گزارش حسابرسی اجمالی را از وضعیت باشگاه پرسپولیس به‌صورت محرمانه تهیه کند. در واقع همان گزارش بود که نشان داد ظاهراً عده‌ای درصد تملیک باشگاه پرسپولیس برآمده بودند و حتی تشریفات ثبتی آن‌را نیز انجام داده بودند که حداقل مزیت گزارش مذکور جلوگیری از آن انتقال و علنی شدن مسائل نهفته در فوتبال کشور شد. دیگر نه کسی، نه هواداری از وضعیت این دو باشگاه خبری نداشت تا خوشبختانه اخیراً گزارش سازمان حسابرسی پیرامون حسابرسی دو باشگاه پرسپولیس و استقلال برای واگذاری آنها انتشار عام یافته است. فارغ از چگونگی بند اظهار نظر این دو گزارش با توجه به آثار عیدیه و بی‌اهمیت بندهای مندرج، پیکره گزارشات حسابرسی دو باشگاه که بیش از ۲۵ بند دارد و برخی از بندها هم خود دارای بیش از ۱۵ زیربند و حدود یک صفحه است دلالت بر بی‌انضباطی مالی-اداری، فقدان نظارت بر عملکرد باشگاه‌ها، نبودن حکمرانی سالم ورزشی در این دو باشگاه و بلا تکلیفی عمده دارایی‌ها که به‌صورت شرطی واگذار شده

نمایه ۱ - درآمدهای باشگاه رئال مادرید طی سنوات ۲۰۱۰-۲۰۲۰

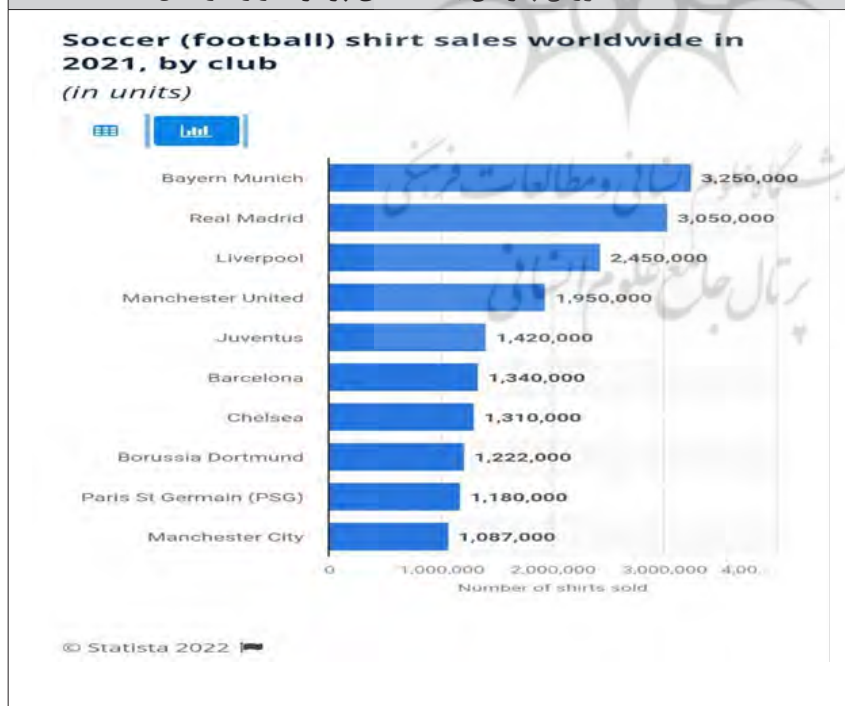
ردیف	شرح	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
۱	فروش بلیط	۱۲۴	۱۲۶	۱۱۹	۱۱۴	۱۳۰	۱۲۹	۱۳۶	۱۴۳	۱۴۵	۱۰۸	۱۱۰
۲	درآمد پخش تلویزیونی	۱۵۹	۱۸۳	۱۹۹	۱۸۸	۲۰۴	۱۲۰	۲۲۸	۲۳۷	۲۵۲	۲۵۸	۲۲۴
۳	درآمد تجاری	۱۵۰	۱۷۲	۱۸۷	۲۱۲	۲۳۱	۲۴۷	۲۶۳	۳۰۱	۲۵۶	۳۵۴	۳۵۹
	جمع	۵۲۳	۴۸۱	۵۰۵	۵۰۴	۵۶۵	۵۷۶	۶۲۷	۴۱۱	۶۵۳	۷۲۰	۷۰۳

اقدام کنند و از این طریق میلیاردها تومان درآمد کسب کنند؛ امری که در حال حاضر یا این دو باشگاه فاقد آن هستند یا اگر هستند درآمدهای آن به جیب بیرونی‌ها رفته است و طبیعتاً در ارزش‌گذاری سهام هم لحاظ نشده است؟! یا با توجه به بندهای گزارش حسابرسی پیرامون ابهام در مالکیت استادیوم‌های منسوب به این باشگاه‌ها و همچنین در غیاب مستندات حاکمی از درآمددهی تبلیغاتی و تلویزیونی و تجاری آنها چه تأثیری در قیمت سهام آنها دارد؟! برای اطلاع بیشتر خوانندگان درآمدهای

بدهی به سهام در قالب شرکت‌های سهامی است که این فرمول نیز قرار است در مورد سایر نخبگان از جمله ورزشکاران و هنرمندان نیز به کار رود. اگرچه از سال‌های بعد از جنگ مشابه چنین فرمولی دربارهٔ هنرمندان و خوانندگان کازینوها و کلاب‌ها عمل می‌شود؟! بدیهی است خریداران باشگاه‌های فوتبال دارای مشاوران مالی و سرمایه‌گذاری برجسته‌ای هستند که به آنها یاد خواهند داد در تأسیس فروشگاه‌های زنجیره‌ای ورزشی چه مالکیتی و چه در قالب واگذاری امتیاز برای فروش محصولات ورزشی باشگاه‌ها

بود و تا زمان انتشار گزارش نیز شروط قراردادی محقق نگرفته بود که توجه خریداران آتی را بدان جلب می‌کند. آنچه در دنیای واقعی سرمایه‌گذاری وجود دارد این است که اساس صورت‌های مالی و گزارش کارشناسی معیار اصلی تعیین قیمت سهام آنها نیست بلکه این دو مدرک در بهترین حالت می‌تواند به‌عنوان یکی از موارد قابل اعتنا در ارزیابی مورد استفاده قرار گیرد به‌ویژه آنکه گزارش حسابرسی نشان دهندهٔ عدم قابلیت اتکای عملکرد این دو باشگاه است زیرا مشخص نیست در حالی که درآمد اصلی باشگاه‌های جهان عمدتاً از طریق پخش تلویزیونی و شبکه‌های اجتماعی امروزی است، درآمد این بخش در هر دو باشگاه چگونه صورت گرفته است و به جیب چه کسانی رفته است و اگر در فردای واگذاری، تلویزیون دولتی و انحصاری کشور مدعی عدم پخش مسابقات این دو باشگاه شود چه اتفاقی خواهد افتاد؟! و آیا کارشناس رسمی ذیربط، تعداد هواداران هر باشگاه و فالورهای آنها را در محاسبهٔ قیمت منظور داشته است. برای اطلاع خوانندگان محترم باید یادآور شد سرمایه‌داری مدتهاست هم پدیده‌های بشری «کالا و خدمات» و هم پدیده‌های غیربشری «مسائل زیست محیطی» را به کالا تبدیل و قیمت‌گذاری می‌کند و جهت فروش عرضه می‌کند که بارزترین مورد آن سرمایه‌گذاری بر روی دانشجویان ممتاز دانشگاه‌های برجستهٔ جهان و ارائهٔ وام‌های با نرخ قابل توجه بابت شهریه و تأمین زندگی آنان و سپس تبدیل این

نمایه ۲ - تعداد فروش پیراهن باشگاه‌های پرتعداد را در سال ۲۰۲۱





باشگاه رئال مادرید طی سنوات ۲۰۲۰-۲۰۱۰ در نمایه ۲ نمایش داده شده است: لازم به یادآوریست که فروش بلیط‌های مسابقات به دوگونه مستقیم یا پیش فروش به آژانس‌های ورزشی و همچنین درآمدهای تلویزیونی نیز از طریق پیش فروش آنها به یک شبکه تلویزیونی با حق انحصار یا چند شبکه سراسری جهان از طریق آژانس‌های متعلق به باشگاه یا مراکز بیرونی با استفاده از شبکه‌های اجتماعی و آنلاین صورت می‌گیرد اما درآمدهای تجاری باشگاه‌ها بابت قراردادهای سالانه واگذاری پیراهن و کفش بازیکنان و همچنین استفاده از لوگوی کارخانجات مشهور نظیر آدیداس، نایک، پوما و شرکت هواپیمایی امارات است. برای مثال باشگاه پاریس سنت ژرمن که در سال ۲۰۲۱ مجموعاً توانسته بود ۱۱۸۰۰۰۰ پیراهن باشگاهی را به فروش برساند، تنها در دوشب بعد از پیوستن مسی به باشگاه که پیراهن

بلکه سهامداران که عموماً همان هواداران باشگاه‌ها هستند برای اداره و مدیریت باشگاه از مدیران و کارشناسان برجسته سرمایه‌گذاری استفاده می‌کنند تا بتوانند منابع مالی باشگاه را به بهترین شکل ممکن به کار ببرند اما متأسفانه مشابه ده‌ها نمونه نادرست دیگر در ایران اداره باشگاه‌ها بر عهده کسانی قرار گرفته است که عموماً از سرمایه‌گذاری و مدیریت بی‌اطلاع هستند. عین همین پدیده در مدیریت بیمارستان‌ها و مؤسسات بیمه‌ای کشور بعد از انقلاب رخ داده است که عملاً بیمارستان‌ها و مؤسسات بیمه‌ای را به ورشکستگی کشاندند.

نمایه ۳- تعداد فروش پیراهن باشگاه‌های پرطرفدار را در سال ۲۰۲۱ نمایش می‌دهد: همان طوری که فوتبال در بسیاری از کشورها به پرهوادارترین ورزش تبدیل شده است، در ایران نیز به‌عنوان دوره‌ای درخشان، تیم ملی فوتبال مردان ایران در سال‌های ۱۹۶۸، ۱۹۷۲، ۱۹۷۴ و ۱۹۷۶ به قهرمانی در بالاترین سطح آسیا دست یافت و نخستین بار در سال ۱۹۷۸ به جام جهانی فوتبال راه پیدا کرد. در این دوران درخشان، باشگاه فوتبال تاج (استقلال کنونی) نیز در مسابقات باشگاهی قهرمانی آسیا ۱۹۷۰ به قهرمانی رسید. برخی از این موفقیت‌ها، با گرفتن میزبانی بالاترین رقابت‌های ورزشی آسیا توسط ایران هم‌دوره بودند و میزبانی

شماره «۳۰» را به نام مسی روانه بازار کرده بود توانست به رکورد یک میلیون فروش پیراهن به مبلغ ۶۰ میلیون یورو دست یابد؛ امری که مشابه آن در فرایند خصوصی‌سازی سرخابی‌ها هم اتفاق خواهد افتاد و بعید است این‌گونه درآمدها در ارزیابی لحاظ شده باشد. باید تأکید کرد که مدیریت و اداره باشگاه ورزشی لزوماً توسط خود ورزشکاران صورت نمی‌گیرد

نمایه ۳			
ردیف	شرح	درآمد (میلیون دلار)	متوسط سهم باشگاه (میلیون دلار)
۱	درآمد لیگ ملی فوتبال امریکایی	۱۴۰۰۰	۴۳۹
۲	درآمد لیگ بیس بال آمریکا+کانادا	۹۷۰۰	۳۴۰
۳	درآمد لیگ ملی بسکتبال	۷۴۰۰	۹۰
۴	درآمد لیگ ایندبانا	۶۳۰۰	۱۱۰
۵	درآمد لیگ فوتبال انگلستان	۵۳۰۰	۱۹۸
۶	درآمد لیگ هاکی روی یخ	۴۵۰۰	۲۳۲
۷	درآمد لیگ جام ملت های اروپا	۴۰۰۰	۱۸۶
۸	درآمد لیگ فوتبال آلمان	۳۴۰۰	۱۹۱
۹	درآمد لیگ فوتبال اسپانیا	۲۲۰۰	۱۶۷
۱۰	درآمد لیگ ایتالیا	۱۹۰۰	۱۳۰
۱۱	درآمد لیگ فرانسه	۱۵۰۰	۱۱
۱۲	درآمد لیگ چین	۹۴۵	۵۹
۱۳	درآمد لیگ ترکیه	۸۱۴	۶۴

نمایهٔ ۴- نقل و انتقالات بازیکنان فوتبال در سنوات ۲۰۱۴-۲۰۱۹ - مبلغ - میلیون دلار

نام بازیکن	نیمار	مسی	گریزمن	رونالدو	پوگبا	برونو	لویز سوارز	آگوئرو	هیکویان	مولر
قیمت	۲۵۰	۱۹۰	۱۳۵	۱۳۰	۱۲۵	۱۱۰	۹۵	۸۸	۸۵	۸۲
باشگاه	بارسلونا	بارسلونا	آتلیکومادرید	رئال مادرید	منچستر یونایتد	رئال مادرید	بارسلونا	منچستر سیتی	یونتوس	بایرن مونیخ

سیستم نقل و انتقال دنیای فوتبال اعمال می‌شود. براساس این قانون، حداقل و حداکثری برای مدت قراردادهای در نظر گرفته شده است و در این مدت نمی‌توان قرارداد را شکست. این موارد و موارد دیگر قوانینی است که اتحادیه‌ای بین‌المللی برای بازیکنان فوتبال (فیفا)، کفهٔ ترازو را به نفع باشگاه‌ها سنگین‌تر کرد تا از ستاره‌سالاری بازیکنان تا حدودی جلوگیری شود. نمایهٔ زیر که از گزارشات سالانهٔ بازار صنعت فوتبال استخراج شده است بیانگر آن است که در این صنعت نیز متأسفانه مافیایی به نام آژانس‌های نقل و انتقال که دارای مجوز از طرف فدراسیون بین‌المللی فوتبال هستند، وجود دارند که سهم قابل توجهی از مبالغ انتقالات

اروپا در حدود بیست سال پیش براساس شکایت وی، قانونی را به تصویب رسانید که به نام «قانون بوسمن» نام‌گذاری شد. براساس این قانون، لیگ‌های فوتبال سطح اول این قاره می‌توانستند از افرادی با ملیت‌های متفاوت استفاده کنند و علاوه بر آن از آن به بعد بازیکنانی که قراردادهای تمام شده بود می‌توانستند بدون پرداخت حق انتقال، باشگاه‌شان را تغییر دهند؛ اگرچه بعدها کمیسیون اروپا قراردادی با سازمان‌های اداره‌کنندگان فوتبال جهان (فیفا) و اروپا (یوفا)، امضا کرد تا جلوی قدرت گرفتن بیشتر بازیکنان را بگیرند. این توافق با نام قوانین «نظارت بر منزلت و نقل و انتقال بازیکنان» در سال ۲۰۰۱ در فیفا به تصویب رسید و در حال حاضر بر

جام ملت‌های آسیا ۱۹۶۸ و ۱۹۷۶ و حضور تیم‌های پرطرفدار «شاهین»، پرسپولیس و تاج (استقلال) نمونه‌های آن هستند. در باشگاه‌های ورزشی همچون شرکت‌های دانش‌بنیان، نقش منابع انسانی (ثروت انسانی) بسیار برجسته است و باید برای حسابداری این باشگاه‌ها به حسابداری منابع انسانی توسل جست. حسابداری منابع انسانی عبارت است از فرایند ارزیابی افراد یا گروه‌هایی از افراد یک واحد تجاری در قالب ارقام پولی و تجدیدنظر در این‌گونه ارزیابی‌ها در مدت زمان مورد بررسی. باید یادآور شد که در مورد نقل و انتقالات بازیکنان فوتبال، قانونی به نام «قانون بوسمن» در جهان حاکم است که برگرفته از نام بازیکن معروف تیم بلژیک «ژان ماک بوسمن» است. دادگاه اتحادیهٔ



بازیکنان (بین ۵ تا ۱۰ درصد مبلغ مورد معامله) به آژانس‌های نقل و انتقال تعلق می‌گیرد که آنان نیز موظف هستند درصدی از این مبلغ را به فیفا بابت «حق نمایندگی» و مبلغی را هم به لیگ‌هایی که معامله در آنجا انجام می‌شود بپردازند. نیاز و الزام به کارگیری حسابداری منابع انسانی (که عبارتست از فرایند ارزیابی کارکنان یا گروه‌هایی از افراد یک واحد تجاری در قالب ارقام پولی و تجدیدنظر در این گونه ارزیابی‌ها در طی زمان)، در باشگاه‌های ورزشی از آنجا ناشی می‌شود که بازیکنان فوتبال، مهم‌ترین و گران‌ترین دارایی باشگاه‌های فوتبال هستند و ارقام سنگینی بابت به خدمت گرفتن آنها پرداخت می‌شود به طوری که متوسط حقوق سالانه بازیکنان لیگ‌های برتر حدود ۶ میلیون دلار برآورد شده است. این موضوع که دارای پیچیدگی‌های خاص اندازه‌گیری ارزش بازیکنان است باعث شده است که بزرگترین مؤسسه حسابرسی انگلستان به نام «پرایس واترهاوس کوپرز=PWC» جزوه دستورالعمل‌گونه‌ای را به نام «مسائل و راهکارهای مبادلات صنعت فوتبال تحت مقررات استانداردهای بین‌المللی گزارشگری» در سال ۲۰۱۸ منتشر کند. در همین رابطه براساس مفاد استانداردهای حسابداری شماره «۳۸» که بر برخی بندهای استاندارد شماره «۳۲» و همچنین استاندارد بین‌المللی گزارشگری شماره «۱۵» استوار است، بازیکنان باشگاه‌های ورزشی بخشی از دارایی‌های نامشهود باشگاه تلقی می‌شود و قیمت خرید آنها

در زمره دارایی‌های نامشهود طبقه‌بندی می‌شود و باید براساس استانداردهای حسابداری دارایی‌های نامشهود، مستهلک شوند. باید یادآور شد که برای انتقال و خرید بازیکنان فوتبال یک بازار نقل و انتقال جهانی وجود دارد که مبلغ پرداختی بابت خرید آنها به منزله قیمت منصفانه تلقی می‌شود و این مبلغ در سرفصل دارایی ذریعته ثبت می‌شود اما مشکل در رابطه با بازیکنانی است که در خود باشگاه پرورش یافته‌اند و خریداری نشده‌اند (دقیقاً مشابه کالاهایی که توسط شرکت‌های تولیدی راساً ساخته می‌شود و مورد استفاده قرار می‌گیرند) زیرا وفق استاندارد گزارشگری مالی، چنین بازیکنانی واجد ثبت در حساب دارایی نیستند؛ از این رو در مورد نحوه عمل حسابداری بین بازیکنان خریداری شده و بازیکنان پرورش یافته در داخل باشگاه‌ها اختلاف نظر وجود خواهد داشت و در ارزیابی سهام باشگاه‌ها نیز اختلاف نظر مشاهده خواهد شد که بعید به نظر می‌رسد چنین مواردی در گزارش ارزیابی باشگاه‌های استقلال و پرسپولیس مد نظر قرار گرفته باشد. زیرا بازیکنان بنا به اظهارات کارشناسان ارزیابی کننده در مورد باشگاه استقلال به دلیل زیان‌دهی، امکان ارزیابی طبق ضوابط سودآوری وجود نداشته است. ارزیابی بر مبنای NAV بوده است و در مورد باشگاه پرسپولیس نیز مبنای ارزش‌گذاری براساس آئین‌نامه اجرایی شیوه قیمت‌گذاری بنگاه‌ها و با استفاده از تخصص کارشناسان دادگستری بوده است؟! نو گویی قرار است

ماشین‌آلات و مواد اولیه ارزیابی شوند؟! اگرچه قیمت اعلامی ده بازیکن برتر جهان در سایت‌های مختلف ارقام متفاوتی را نشان می‌دهند، نمایه زیر قیمت ده بازیکن برتر جهان در ماه فوریه سال ۲۰۲۲ را «به میلیون یورو» نمایش می‌دهد. شایان توجه آنکه این قیمت‌ها ثابت نبوده است و قیمت آنها همچون سایر کالاها مرتباً تحت‌الشعاع تقاضا برای آنان کم و زیاد می‌شود:

باید تأکید کرد که در قیمت‌گذاری بازیکنان، سن و سلامت فیزیکی آنان، مدت باقیمانده از قرارداد با باشگاه، وام بازیکن، تعداد جستجوی نام بازیکن در گوگل و تعداد گل‌های زده شده یا گل‌های ساخته شده یا موقعیت‌های ایجاد شده توسط بازیکن از مهم‌ترین معیارهاست. بدین طریق که هرچه سن از مرز سی سال بالاتر برود قیمت آنها افت خواهد کرد زیرا مدت استفاده و دستیابی باشگاه به این بازیکنان کمتر خواهد بود. گزارشات مستند ورزشی نشان داده است که ارزش باشگاه‌های معروف فوتبال جهان ناشی از محبوبیت شامل «حضور ستارگان فوتبال، تعداد هواداران استادیومی و هواداران آنها در شبکه‌های اجتماعی این باشگاه‌ها و همچنین دارا بودن استادیوم ملکی و توانمندی باشگاه و ساختار مناسب پاسخگوئی آنها به هواداران» است که بعید است این موارد در قیمت‌گذاری سهام این دو باشگاه کاملاً رعایت شده باشد. برای مثال باشگاه رئال مادرید دارای ۲۰۰ میلیون نفر هواداران اینستاگرامی و فیسبوکی و دارای بیش از ۴۹۰ میلیون نفر

نمایه ۵- تعداد هواداران شبکه‌های اجتماعی ده باشگاه برتر اروپا

باشگاه	رئال مادرید	بارسلونا	منچستر یونایتد	پاریس جرمن	یونتوس	جلسی	بایرن مونیخ	لیورپول	منچستر سیتی	آرسنال
اینستاگرام	۱۱۰	۱۰۴	۵۴	۳۴	۱.۵۲	۷.۳۱	۷.۳۰	۲.۳۵	۲۹	۱.۲۱
فیس بوک	۱۱۱	۱۰۳	۷۴	۷.۵۵	۴.۴	۴۹	۵۳	۳۸	۴۰	۷.۳۷
تیک تاک	۷.۹	۷.۱۲	۲.۱۲	۷.۲۳	۹.۶	۶.۵	۳.۷	۱.۶	۹.۵	۸.۱

نمایه ۶- خلاصه ارزیابی دو باشگاه استقلال و پرسپولیس را به میلیارد تومان

شرح	استقلال	پرسپولیس
ارزش کل سهام	۷۹۰.۲	۲۱۰.۳
ارزش براند	۷۸۰.۱	۹۸۴.۱
دارایی غیر جاری	۱۸۰.۷	۰۰۹.۷
دارایی جاری	۴۲۵	۲۲۲.۱
سایر دارایی	۰	۲۲۱
کل دارایی	۶۰۵.۷	۴۵۲.۸
کل بدهی	۷۲۷.۲	۱۹۹.۲
درآمد	۲۶۶.۱	۸۱۹.۱
بهای تمام شده	۳۰۱.۱	۴۶۰.۱
سود «زیان» ناخالص	(۳۵)	۳۵۹
هزینه‌های اداری	۱۴۸	۱۹۳
سایر درآمدها	۷۳	۱۱
سود «زیان» قبل مالیات	(۱۲۱)	۱۵۰
زیان انباشته	(۸۶۷.۴)	(۹۵۷.۱)
حقوق مالکانه	۶۰۵.۷	۲۵۲.۸

برگرفته از بازار جهانی صنعت فوتبال است در ارزیابی‌های انجام گرفته مد نظر قرار گرفته است؟! نکته حائز اهمیت آن، که چون ورزش و به خصوص فوتبال در کشورهای جهان سومی نقش دوگانه‌ای را ایفا می‌کرد دولتی‌ها و خصولتی‌ها کوشش کرده و می‌کنند آن را به نفع خود مصادره و از آن بهره‌برداری کنند زیرا مسائل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی که ورزش هم بخشی از آن به‌شمار می‌رود طوری در هم آمیخته شده‌اند که نمی‌توان به‌صورت جدای از یکدیگر بررسی و مورد مطالعه قرار داد. شاید به جرئت بهترین توصیف را از نقش سیاسی- اجتماعی فوتبال بتوان در کتاب «فوتبال علیه دشمن» نوشته آقای سایمون کوپر یافت. او هنرمندانه نقش فوتبال به‌عنوان سرآمد ورزش‌ها را در مسائل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی از دیدگاه‌های مختلف نشان داده است و قدرت و نفوذ فوتبال در عرصه‌های غیرفوتبالی را مورد بررسی قرار داده است و از تأثیر فوتبال در دگرگونی ساختارهای اجتماعی، سیاسی و فرهنگی صحبت می‌کند. امروزه مشخص شده است که ورزش و به‌ویژه فوتبال پدیده‌ای فراتر از محبوب‌ترین بازی جهان است. به تعبیر بسیاری از افراد، فوتبال، یک زبان بین‌المللی است که حکم مرگ و زندگی را دارد. «پله» معتقد است فوتبال، بازی زیبایی است که جنگ‌ها را آغاز می‌کند و به پایان می‌رساند و بسیاری از دیکتاتورها را در قدرت نگه داشته است. نمونه بارز این موضوع در ایران، رفتار شادروان جهان پهلوان تختی نامدار بود که هیچگاه برخلاف بسیاری لوده‌هایی که نام ورزشکار و پهلوان بر خود نهاده بودند یا بر آنها نهاده‌اند، گردن در مقابل اقتدار، فرود نیارود و مردم هم به‌درستی مضمون رفتار تختی را درک می‌کردند؛ کما اینکه در مسابقات کشتی که در امجدیه صورت گرفت، هنگام ورود

و عملکرد ناروش هردو باشگاه چگونه شاخص نسبت ارزش به درآمد این دو باشگاه ایرانی در مقایسه با بهترین باشگاه‌های ورزشی جهان که بین «۲ تا ۶» بوده است، برای باشگاه پرسپولیس «۱۷» و برای باشگاه استقلال «۲۲» شود که همین شاخص نشان دهنده آن است که ارقام صورت‌های مالی منتشر شده فاقد اتکا و ارقام پنهان آن بسیار زیاد هستند!

از طرف دیگر علی‌رغم آنکه باشگاه استقلال و پرسپولیس اموال عمومی محسوب می‌شوند تاکنون به دلایل مختلف از انتشار عام گزارش کامل ارزیابی کارشناسان رسمی دادگستری خودداری شده است که پیشنهاد دارد وزیر امور اقتصادی و دارایی دستور انتشار عام این گزارشات را هم، چون صورت‌های مالی بانک‌ها صادر کنند تا از شائبه و شایعه اجتناب شود تا معلوم شود آیا نکات پیش‌گفته که عموماً

هوادار جهانی و باشگاه منچستریونایتد دارای ۳۵۰ میلیون نفر هوادار جهانی است اما مراجعه به صفحات رسمی این دو باشگاه ایرانی هواداران شبکه اجتماعی آنها را بین ۵.۴ تا ۳ میلیون نمایش می‌دهد. نمایه ۵، تعداد هواداران شبکه‌های اجتماعی ده باشگاه برتر اروپا را نشان می‌دهد: مضافاً باید تأکید کرد که همه باشگاه‌های بزرگ اروپایی مانند رئال مادرید، بایرن مونیخ، منچستریونایتد و یوونتوس تورین دارای ورزشگاه‌های بزرگ با ۸۰۰۰۰ صندلی هستند.

نمایه ۶، خلاصه ارزیابی دو باشگاه استقلال و پرسپولیس را به میلیارد نمایه ۷ که در گروه پیشکسوتان بازار سرمایه ایران درج شده است مؤید آن است که نسبت درآمد به قیمت بازار باشگاه‌های مشهور جهان که عمدتاً بیش از یک میلیارد دلار ارزش دارند بین ۶ تا ۸ در نوسان است لذا مشخص نیست با اعداد و ارقام فوق

تختی جمعیت به پاخاستند و او را تشویق کردند و هنگام ورود شاپور غلامرضا (برادر شاه)، جمعیت پشتشان را به سالن کردند. در واقع تختی، ورزش را به بلندگوی مقاومت جنبش مردمی تبدیل کرد و هزینه آن را هم با جان و دل پذیرفت چرا که در پی اخذ مدرک حقوق و دانشگاه و سهمیه خرید و فروش لوازم ورزشی نبود.

او به واقع از حقوق مردم دفاع می‌کرد. نمونه جهانی آن، گل اسطوره فوتبال جهان دیه‌گو مارادونای آرژانتینی بود که در جام جهانی ۱۹۸۶ پس از حمله انگلستان به جزیره فالکلند آرژانتین در بازی آرژانتین-انگلستان، به گل «با دست خدا» مشهور شد و جنجالی را در عرصه سیاست و ورزش به وجود آورد. اگرچه فوتبال بعد از انقلاب

مورد بی‌مهری قرار گرفت ولی بعد از پایان جنگ تحمیلی که فوتبال دوباره اوج گرفت، متأسفانه با ورود افراد فاقد صلاحیت به ارکان ورزش کشور و ورود شرکت‌های بزرگ به باشگاه‌داری، برخلاف کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری و در یک الگوبرداری ناشیانه از باشگاه‌داری در اتحاد جماهیر شوروی سابق «دینامو کیف و متالیست خارکف».

نمایه ۷- نسبت درآمد به قیمت بازار باشگاه‌های مشهور جهان

ردیف	باشگاه	مالک	ارزش (B) دلار	تغییرات ۲ ساله	درآمد (M) دلار	مقدار بدهی	ارزش میلیارد ریال	درآمد میلیارد ریال	نسبت ارزش به درآمد
۱	بارسلونا	اعضای باشگاه	۴,۷۶	٪۱۸	۷۹۲	٪۶	۱,۲۲۷,۶۰۰	۲۰۵,۹۲۰	۶,۰۱
۲	رنال مادرید	اعضای باشگاه	۴,۷۵	٪۱۲	۷۹۲	٪۶	۱,۲۳۵,۰۰۰	۲۰۵,۹۲۰	۶,۰۰
۳	بایرن مونیخ	اعضای باشگاه	۴,۲۱۵	٪۳۹	۷۰۳	٪۰	۱,۰۹۵,۹۰۰	۱۸۲,۷۸۰	۶,۰۰
۴	منچستر یونایتد	گلیزر	۴,۲	٪۱۰	۶۴۳	٪۱۶	۱,۰۹۲,۰۰۰	۱۶۷,۱۸۰	۶,۵۳
۵	لیورپول	هنری اورنر	۴,۱	٪۸۸	۶۱۹	٪۲	۱,۰۶۶,۰۰۰	۱۶۰,۹۴۰	۶,۶۲
۶	منچستر سیتی	آل نهیان	۴	٪۴۹	۶۰۹	٪۰	۱,۰۴۰,۰۰۰	۱۵۸,۳۴۰	۶,۵۷
۷	چلسی	آبراموویچ	۳,۲	٪۲۴	۵۲۰	٪۰	۸۳۲,۰۰۰	۱۳۵,۲۰۰	۶,۱۵
۸	آرسنال	کرونکه	۲,۸	٪۲۲	۴۳۰	٪۷	۷۲۸,۰۰۰	۱۱۱,۸۰۰	۶,۵۱
۹	یاری سن	QSI	۲,۵	٪۱۲۹	۵۹۹	٪۰	۶۵۰,۰۰۰	۱۵۵,۷۴۰	۴,۱۷
۱۰	تاتنهام	لوی/لوییس	۲,۲	٪۴۲	۴۹۴	٪۳۹	۵۹۸,۰۰۰	۱۲۸,۴۴۰	۴,۶۶
۱۱	بوونتوس	آنیلی	۱,۹۵	٪۲۹	۴۴۱	٪۱۶	۵۰۷,۰۰۰	۱۱۴,۶۶۰	۴,۴۲
۱۲	دورتموند	آبونیک	۱,۹	٪۱۱۲	۴۰۵	٪۰	۴۹۴,۰۰۰	۱۰۵,۳۰۰	۴,۶۹
۱۳	آلتیگو	خیل/سرزو	۱	٪۵	۳۶۸	٪۲۶	۲۶۰,۰۰۰	۹۵,۶۸۰	۲,۷۲
۱۴	اینتر	ژانگ	۰,۷۴۳	٪۱۱	۲۲۲	٪۸	۱۹۳,۱۸۰	۸۳,۹۸۰	۲,۳۰
۱۵	اورتون	مشیری	۰,۶۵۸	٪۳۸	۲۳۵	٪۰	۱۷۱,۰۸۰	۶۱,۱۰۰	۲,۸۰
۱۶	میلان	البوت	۰,۵۵۹	٪۴-	۱۶۵	٪۴	۱۴۵,۳۴۰	۴۲,۹۰۰	۳,۲۹
۱۷	آل رم	فریدگین	۰,۵۴۸	٪۱۲-	۱۵۶	٪۵۶	۱۴۲,۴۸۰	۴۰,۵۶۰	۳,۵۱
۱۸	وست هم	سالیوان/گلد	۰,۵۰۸	٪۱۸-	۱۷۵	٪۱۸	۱۳۲,۰۸۰	۴۵,۵۰۰	۲,۹۰
۱۹	لستر سیتی	سریوآدانا پرابها	۰,۴۵۵	NR	۱۸۹	٪۱۷	۱۱۸,۳۰۰	۴۹,۱۴۰	۲,۴۱
۲۰	آژاکس	اعضای باشگاه	۰,۴۱۳	NR	۱۷۲	٪۱۱	۱۷۰,۳۸۰	۴۴,۷۲۰	۲,۴۰
	پرسپولیس		۰,۱۲۵				۳۲,۰۰۰	۱,۸۱۹	۱۷,۵۹
	استقلال		۰,۱۱				۲۸,۰۰۰	۱,۲۶۶	۲۳,۱۱



سرمایه این دو باشگاه در قالب شرکت سهامی با سلب حق تقدم از سهامداران فعلی (وزارت ورزش) و واگذاری آن به شرکت سهامی عام هواداران دو باشگاه و در غیر این صورت تخصیص وام معادل قیمت کارشناسی به شرکت سهامی تشکیل دهنده هواداران و در قبال آن انتقال حداکثر یک تا دومیلیون تومان سهام به هریک از هواداران علاقمند به مشارکت با پرداخت دو ساله بدون بهره که می‌تواند از وصولی‌های بزرگ بدهکاران کشور تأمین شود.

۴- اساسنامه این شرکتها باید به طریقی تنظیم شود که همیشه از هواداران با سهام اقلیت در «هیئت نظارت بر باشگاه و کمیته خرید بازیکن‌ها» حضورداشته باشند و آلا باشگاه‌ها به محل عیش و نوش مدیران ارشد، بازیکنان و حداکثر کارکنان اداری تبدیل خواهد شد و سر سهامداران بی‌کلاه خواهد ماند.

۵- مدیریت این باشگاه‌ها به عهده اهل آن یعنی مدیرانی قرار گیرد که به سرمایه‌گذاری و اصول مدیریت مسلط باشند و تسلط بر روابط نیروی انسانی ماهر داشته باشند تا بتوانند ارزش باشگاه

خریداران که باعث این تقریر شده است باید نکاتی را در نظر داشت تا مشابه سایر خصوصی‌سازی‌ها، منافع عمومی، فدای منافع یک یا چند شخص اعم از حقیقی یا حقوقی نشود:

۱- بررسی سوابق باشگاه‌های معتبر جهانی نشان می‌دهد که باشگاه‌های آمریکایی عموماً خانوادگی اداره می‌شوند و به‌استثنای برخی باشگاه‌های انگلیسی که در دو دهه اخیر، طعمه راهزنان مالی که قصد پولشویی یا اعاده حیثیت برای شیوخ بی‌آبرو شده‌اند، سهامداران برترین باشگاه‌های فوتبال معروف جهان «اعضای باشگاه» یا هواداران آنها هستند، زیرا نسبت سود به قیمت روز این باشگاه‌ها بسیار ناچیز و سهامداری صرفاً در قالب هواداری و پایداری باشگاه صورت گرفته است.

۲- سازمان بورس و سازمان خصوصی‌سازی وظیفه و مسئولیت دارند این نکته مهم سوددهی نازل این دو باشگاه را حتماً و الزاماً و کراً به اطلاع بازار و مردم برسانند تا فاجعه سال ۱۳۹۹ تکرار نشود.

۳- بهترین گزینه ممکن، تشکیل یک شرکت سهامی عام از طریق پذیره‌نویسی و مشارکت هواداران این دو باشگاه و افزایش

عملاً فوتبال را از ورزش به حیات خلوت کارخانجات، برای ریخت و پاش و انتصاب اعوان و انصار تبدیل کردیم. این در حالی است که در کشورهای اروپایی که باشگاه‌های نامدار و کارخانجات بین‌المللی حضور دارند ممکن است کارخانجات و شرکتها حداکثر به‌عنوان حامی یا اسپانسر تجاری تیم‌های فوتبال عمل کنند. نتیجه آنکه هم کارخانجات عملاً ورشکسته شده‌اند و هم باشگاه‌ها بدتر از کارخانجات ذریبط شده‌اند؛ مضافاً باندهای مافیایی، به ورزش هم چنگ انداختند و کسانی که بعضاً هم اکنون در زندان به سر می‌برند، خود را حامی یگانه فوتبال جا زدند تا از این معبر برای خود آبرویی کسب و به شهرت برسند لذا به مصداق «آزموده را آزمودن خطاست» دست از سر بی‌کلاه فوتبال برداریم و اجازه دهیم با استفاده از تجارب کشورهای باشگاه‌های ورزشی قدرتمند بین‌المللی هستند عمل کنیم. نگاهی به آمارهای بین‌المللی صنعت ورزش نشان می‌دهد که در صورت تعیین ساختار مستقل از دولت، بتوان ورزش را در خدمت رشد و توسعه اقتصادی هم به‌کار گرفت. در اعلام قیمت‌گذاری باشگاه‌های پرسپولیس و استقلال برای عرضه به

نمایه ۸- خلاصه وضعیت ۵۰ باشگاه ورزشی برتر جهان شامل قیمت خرید و ارزش روز آن در پایان سال ۲۰۲۱

رتبه	نام	نام	تاریخ خرید	قیمت پرداخت شده - میلیون دلار	ارزش - میلیون دلار	تغییرات پنج ساله	مالک
1	Dallas Cowboys (NFL)	جانسون (NFL)	1989	150	5,700	43%	Jerry Jones
2	New York Yankees (MLB)	موریزون (MLB)	1973	8.8	5,250	54%	Steinbrenner family
3	New York Knicks (NBA)	موریزون (NBA)	1997	300	5,000	67%	Madison Square Garden Sports club members
4	Barcelona (Soccer)	بارسلونا (فوتبال)	-----	-----	4,760	34%	club members
5	Real Madrid (Soccer)	رئال مادرید (فوتبال)	-----	-----	4,750	70%	club members
6	Golden State Warriors (NBA)	گلدن استیت وارریورز (NBA)	2010	450	4,700	147%	Joe Lacob, Peter Guber
7	Los Angeles Lakers (NBA)	لوس آنجلس لیکرز (NBA)	1979, 1998	268	4,600	70%	Jerry Buss, Dorothy Triola, Philip Anschutz
8	New England Patriots (NFL)	نیو انگلند پاتریوتس (NFL)	1994	172	4,400	38%	Robert Kraft
9	New York Giants (NFL)	نیو یورک گایانتس (NFL)	1925, 1991	150	4,290	54%	John Mara, Steven Tisch
10	Bayern Munich (Soccer)	بایرن مونیخ (فوتبال)	-----	-----	4,210	57%	club members
11	Manchester United (Soccer)	منچستر یونایتد (فوتبال)	2005	1400	4,200	27%	Gloria family
12	Liverpool (Soccer)	لیورپول (فوتبال)	2010	476	4,190	165%	John Henry, Tom Werner
13	Los Angeles Rams (NFL)	لوس آنجلس رامز (NFL)	2010	750	4,000	176%	Stanley Kroenke
14	Manchester City (Soccer)	منچستر سیتی (فوتبال)	2008	285	4,000	118%	Sheikh Mansour bin Zayed Al Nahyan
15	San Francisco 49ers (NFL)	سان فرانسیسکو 49ers (NFL)	1977	13	3,800	41%	Danish DeBartolo York, John York
16	Los Angeles Dodgers (MLB)	لوس آنجلس دودجرز (MLB)	2012	2000	3,570	43%	Guggenheim Baseball Management
17	New York Jets (NFL)	نیو یورک جتس (NFL)	2000	635	3,550	37%	Johnson family
18	Chicago Bears (NFL)	چیکگو بئرز (NFL)	1920	5100	3,530	44%	McCawley family
19	Washington Football Team (NFL)	واشینگتن فوٹبال تیم (NFL)	1999	750	3,500	23%	David Snyder
20	Boston Red Sox (MLB)	بوسطن رد سوکس (MLB)	2002	580	3,470	51%	John Henry, Tom Werner
21	Philadelphia Eagles (NFL)	فیلادلفیا ایگلز (NFL)	1994	185	3,400	42%	Jeffrey Lurie
22	Chicago Cubs (MLB)	چیکگو کبز (MLB)	2009	700	3,390	53%	Ricketts family
23	Houston Texans (NFL)	هوستون تکسانز (NFL)	1999	700	3,390	52%	Janice McNair
24	Chicago Bulls (NBA)	چیکگو بولز (NBA)	1985	10.2	3,300	43%	Jerry Reinsdorf
25	Denver Broncos (NFL)	دنور برانکوز (NFL)	1984	73	3,200	65%	Pat Bowlen Trust
26	Boston Celtics (NBA)	بوسطن سلتیکس (NBA)	2002	560	3,200	53%	Wyelife Grossbeck, Irving Grossbeck, Robert Francis, Stephen Pagliaro
27	Chelsea (Soccer)	چلسی (فوتبال)	2003	233	3,200	99%	Roman Abramovich
28	San Francisco Giants (MLB)	سان فرانسیسکو گایانتس (MLB)	1893	100	3,180	41%	Charles Johnson
29	Las Vegas Raiders (NFL)	لاس وگاس رایدرز (NFL)	1966	5100,000	3,170	117%	Mark Davis
30	Seattle Seahawks (NFL)	سیاتل سیهوکس (NFL)	1997	194	3,080	64%	Paul G. Allen Trust
31	Green Bay Packers (NFL)	گرین بی پیکرز (NFL)	1921	5100	3,050	53%	shareholders
32	Pittsburgh Steelers (NFL)	پیتسبورگ استیلرز (NFL)	1933	\$2,500	3,000	58%	David Rooney Trust, Arthur Rooney II
33	Baltimore Ravens (NFL)	بالتمور ریورز (NFL)	2004	600	2,980	54%	Stephen Bisciotti
34	Minnesota Vikings (NFL)	مینسوتا ویکینگز (NFL)	2005	600	2,950	96%	Zygmunt Wald
35	Miami Dolphins (NFL)	مایامی دولفینز (NFL)	2009	1100	2,930	57%	Stephen Ross
36	Atlanta Falcons (NFL)	اتلانتا فالکونز (NFL)	2002	545	2,880	72%	Arthur Blank
37	Indianapolis Colts (NFL)	اندیاناپولیس کولتس (NFL)	1972	14	2,850	52%	James Irois
38	Arsenal (Soccer)	آرسنال (فوتبال)	2011	1100	2,800	39%	Stanley Kroenke
39	Los Angeles Clippers (NBA)	لوس آنجلس کلیپرز (NBA)	2014	2000	2,750	70%	Steve Ballmer
40	Brooklyn Nets (NBA)	بروکلین نتس (NBA)	2019	3200	2,650	56%	Joseph Tsai
41	Los Angeles Chargers (NFL)	لوس آنجلس چارجرز (NFL)	1984	72	2,600	70%	Dean Spanos
42	Carolina Panthers (NFL)	کارولینا پانترز (NFL)	2018	2280	2,550	63%	David Tepper
43	Kansas City Chiefs (NFL)	کانزاس سیتی چیفس (NFL)	1960	\$25,000	2,500	63%	Hunt family
44	Houston Rockets (NBA)	هوستون راکتز (NBA)	2017	2500	2,500	67%	Tilman Fertitta
45	Paris Saint-Germain (Soccer)	پاری سن ژرمن (فوتبال)	2011	100	2,500	207%	Qatar Sports Investments
46	New Orleans Saints (NFL)	نیو اورلینز سنز (NFL)	1985	70.2	2,480	63%	Gayle Benson
47	Jacksonville Jaguars (NFL)	جکسونویل جگوارز (NFL)	2011	720	2,480	66%	Shahid Khan
48	New York Jets (MLB)	نیو یورک جتس (MLB)	2020	2420	2,450	48%	Steve Cohen
49	Dallas Mavericks (NBA)	دالاس ماکورس (NBA)	2000	200	2,450	75%	Mark Cuban
50	Cleveland Browns (NFL)	کلیرولک براونز (NFL)	2012	907	2,350	57%	Dee and Jimmy Haslam

Report 4-Brand Finance-Football 50-
2018-2022

غلامحسین دوانی: حسابدار رسمی،
عضو انجمن حسابداران خبره ای آمریکا
(ایالت نیویورک)

tions in the football industry

- PwC

- 2-What Makes a Soccer Player Expensive? Analyzing the Transfer Activity of the Richest Soccer
- 3- Deloitte Football Money League 2021 Report

را افزایش دهند.

نمایه ۸- خلاصه وضعیت ۵۰ باشگاه ورزشی برتر جهان شامل قیمت خرید و ارزش روز آن در پایان سال ۲۰۲۱ را نمایش می دهد:

منابع:

- 1-Accounting for typical transac-